

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

สังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมมากมายไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านอาชญากรรม เศรษฐกิจ ความเสื่อมโทรมทางด้านสังคม และการลดคุณค่ามิติด้านวัฒนธรรม สิ่งสำคัญพบว่าการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นั้นมองปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นตัวตั้ง เมื่อเกิดปัญหาแล้วจึงค่อยแก้ไข ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ตรงกันข้ามการเสริมสร้างให้เกิดการป้องกันน่าจะเป็นวิธีการที่มีประโยชน์และสามารถที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้มากกว่า แม้ว่าทุกวันนี้มีหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสนใจในการสร้างกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนมีทางเลือกเพิ่มขึ้นแต่ก็ไม่สามารถหยุดยั้งปัญหาความเสี่ยงต่าง ๆ ที่กำลังทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นได้ อาจเป็นเพราะกิจกรรมมีปริมาณไม่มากพอกับเยาวชนหรือตรงกับความต้องการของเด็กเยาวชน อีกทั้งชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมดังกล่าว ดังนั้นการสร้างเครื่องมือสำรวจต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนไทยจึงมีความจำเป็นอย่างมากเพราะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เยาวชนครอบครัว และสังคมเกิดภูมิคุ้มกันที่แข็งแรงเพื่ออนาคตของประเทศชาติต่อไป

หลายประเทศให้ความสำคัญกับการวิจัยด้านเด็กและเยาวชนในปัจจุบันเชิงบวก เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1989 โดยสถาบันวิจัยในสหรัฐอเมริกาได้สำรวจเยาวชน 3 - 4 แสนคน และพัฒนามาเป็นดัชนีชี้วัดจำนวน 40 ข้อพร้อม ๆ กับสร้างเทคนิคให้กับผู้ที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนให้มีทักษะในการให้เพิ่มประสิทธิผลให้เยาวชนผ่านเกณฑ์ให้มากที่สุด จากรายงานการศึกษาของสหรัฐอเมริกาพบว่า เยาวชนหรือครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์เกิน 20 ตัวชี้วัดโอกาสที่เยาวชนจะล่อแหลมต่อพฤติกรรมเสี่ยงก็จะยิ่งน้อยลง และหากผ่านเกณฑ์เกิน 30 ตัวชี้วัดแทบจะสรุปได้เลยว่าครอบครัวเข้มแข็ง เยาวชนแข็งแรง ลดปัญหาสังคมลงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การดูแลป้องกันสุขภาพทั้งกายใจและสังคมของเด็กและเยาวชนไม่เพียงแต่ป้องกันเยาวชนในยุคปัจจุบัน แต่ยังช่วยสร้างผู้ใหญ่ที่มีต้นทุนชีวิตที่ดีในอนาคตด้วยและเป็นสิ่งที่ท้าทายผู้ที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนในการดูแลสุขภาวะเยาวชนเป็นอย่างมากในการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยง หรือป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันมากมาย นอกจากการรักษาแล้ว การให้ความรู้ การสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์จนถึงการปฏิบัติจะสามารถป้องกันเยาวชนจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ได้ “ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย” (Developmental Assets ; DA) หมายถึง ปัจจัยสร้างหรือคุณลักษณะที่ดีที่ประกอบด้วยด้านจิตใจ สังคม และวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อกระบวนการคิดการตัดสินใจและแสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการเสริมสร้างให้เกิดขึ้น

ตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งการเสริมสร้างต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนนี้ ย่อมมาจากการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยในตัวเด็กเองและจากปัจจัยภายนอกอันได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และชุมชน ซึ่งหากสามารถควบคุมปัจจัยและเสริมสร้างปัจจัยต่าง ๆ ให้เหมาะสมจะส่งผลต่อการพัฒนาต้นทุนชีวิตที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนเติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุขและมีสุขภาวะที่ยั่งยืน

คำว่า “ต้นทุนชีวิต” หรืออีกนัยหนึ่งคือ “ทุนชีวิต” เป็นปัจจัยสร้างที่รวมเอาทั้งทักษะชีวิตและจิตสำนึกทั้งในตัวตนของเด็กและเยาวชน รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กและเยาวชนที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตได้แก่ ครอบครัว กระบวนการสร้างปัญญา ชุมชนและเพื่อน มาพัฒนาเป็นตัวชี้วัดที่สามารถจับต้องได้ชัดเจน สามารถเป็นตัวกำหนดทิศทางให้กับชุมชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของท้องถิ่นตนเอง ด้วยภูมิปัญญา และภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นด้วยพลังบวก ที่เกิดมาจากการฟังเสียงสะท้อนของเด็กและเยาวชนทุกวัย มาพัฒนาเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยมีการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาซึ่งกันและกันโดยคนของชุมชนเองนอกจากนี้ยังได้พัฒนาทักษะจนกลายเป็นพี่เลี้ยงที่ปรึกษาของชุมชนได้อย่างยั่งยืน นับได้ว่ากระบวนการเสริมสร้างต้นทุนชีวิตทำงานอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน ทั้งการทำงานเป็นภาคีเครือข่ายอย่างมีส่วนร่วม คติวิเคราะห์วางแผนปฏิบัติ จนเกิดเป็นแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นไปสู่ฐานชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืนที่แท้จริง

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ก่อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับเด็กและเยาวชน และสิ่งสำคัญที่พบ คือ การแก้ไขปัญหามุ่งแก้ไขที่ปลายเหตุ ยึดปัญหาเป็นที่ตั้ง หากเปลี่ยนแนวคิดโดยการป้องกันและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้น เปลี่ยนมุมมองการทำงานด้านเด็กและเยาวชนที่เน้นการสร้างเกราะป้องกัน หรือสร้างภูมิคุ้มกันที่แข็งแรงให้กับเด็กและเยาวชน ต้นทุนชีวิตไม่ได้มองแค่เพียงพฤติกรรมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังมองถึงพฤติกรรมภายใน หรือ การสร้างจิตสำนึกที่ดีให้เกิดขึ้นกับสังคมอีกด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความแตกต่างของสถานภาพ รายได้ สภาพการเลี้ยงดูของผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่มีผลต่อต้นทุนชีวิตของเด็กปฐมวัยใน 5 ด้าน คือ ด้านครอบครัว ด้านปัญญา ด้านเพื่อนและกิจกรรม และด้านชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนชีวิตเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ สาขาลำปาง

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้ปกครอง รายได้ สภาพการเลี้ยงดู

ตัวแปรตาม ได้แก่ ต้นทุนชีวิตของเด็กปฐมวัย 5 ด้าน

1. ด้านตัวตน
2. ด้านครอบครัว
3. ด้านปัญญา
4. ด้านเพื่อนและกิจกรรม
5. ด้านชุมชน

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในการเลือกผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ สาขาลำปาง ช่วงเวลาเดือนสิงหาคม – พฤศจิกายน 2557 จำนวน 173 คน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบ และแนวคิดที่จะสร้างเครื่องมือแบบสำรวจและแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 ทำการสำรวจรายชื่อและจำนวนเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาสภาพการเลี้ยงดู สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม

การวิจัยนี้เป็นการสำรวจต้นทุนชีวิตเด็กปฐมวัย โดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้นำไปทดลองสอบถามกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ปกครองเด็กนักเรียนปฐมวัยโรงเรียนสาธิตละอออุทิศจำนวน 96 คน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ ครบถ้วน ถูกต้อง เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำไปแก้ไข จากนั้นนำแบบสอบถามให้กลุ่มเป้าหมายกรอกข้อมูล ผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนำมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วน จากนั้นนำข้อมูลในการตอบ

แบบสอบถามมาลงรหัสบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าร้อยละของลักษณะประชากร คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครองของนักเรียน ความเกี่ยวข้องกับนักเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในการเลือก คือ ผู้ปกครองนักเรียนในระดับปฐมวัย ในโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ สาขาลำปาง ดังนี้

ตารางที่ 1.1 จำนวนนักเรียนระดับปฐมวัย ในโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ สาขาลำปาง

ลำดับที่	ระดับชั้น	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	หมายเหตุ
1.	บ้านหนูน้อย	15	7	
2.	บ้านสาธิต	61	38	
3.	อนุบาล 1	51	23	
4.	อนุบาล 2	27	17	
5.	อนุบาล 3	19	11	
รวมทั้งสิ้น (คน)		173	96	

ที่มา : โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ สาขาลำปาง, ปีการศึกษา 2556.

ด้านระยะเวลา

ตั้งแต่เดือนสิงหาคม – พฤศจิกายน 2557

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยมีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้เครื่องมือดังนี้

- เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
 - แบบสำรวจ “ต้นทุนชีวิต” ได้ทำการแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ตอน คือข้อมูลส่วนบุคคล และการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
 - แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัยโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ สาขาลำปาง เกี่ยวกับการศึกษา รายได้ของนักเรียน และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง
- เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนสิงหาคม – พฤศจิกายน 2557

- เก็บข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามให้ผู้ปกครองเด็กนักเรียนตอบแบบสอบถามจากแบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำหรือ ข้อความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายหรือข้อความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

สถานภาพของผู้ปกครอง หมายถึง ลักษณะเฉพาะบุคคลของผู้ปกครอง เด็กปฐมวัยโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ ลำปาง ได้แก่ เพศ ศาสนา สถานภาพทางสังคม และทัศนคติ

ต้นทุนของเด็กปฐมวัย หมายถึง ต้นทุนขั้นพื้นฐานที่มีผลต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจ สังคม สติปัญญาของเด็ก ในด้านตัวตน ครอบครัว ปัญหา เพื่อนและกิจกรรม และด้านชุมชน

ด้านตัวตน หมายถึง สิ่งที่เป็นลักษณะของความชอบ ความรู้สึกนึกคิด การแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพ ของนักเรียนในระดับปฐมวัยโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ

ด้านครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักทำหน้าที่เลี้ยงดู รับผิดชอบและเอาใจใส่แก่นักเรียนอาจเป็นบิดา มารดา หรือญาติของนักเรียนที่ส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ

ด้านปัญญา หมายถึง พัฒนาการทางการเรียนรู้ทั้งในด้านการแสดงออก การแสดงความคิดเห็น การแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่แสดงออกมาจากตัวแต่ละบุคคลของนักเรียนในระดับปฐมวัยโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ

ด้านเพื่อนและกิจกรรม หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งอาจเกิดจากการทำกิจกรรมร่วมกัน การมีมนุษยสัมพันธ์ต่อกัน ทำให้เกิดเป็นกลุ่มบุคคลในสังคมที่ดำเนินชีวิตร่วมกันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ

ด้านชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทร มีความเข้าใจ เป็นมิตร ไมตรี มีวินัยและเป็นแบบอย่างที่ดี มีปียวาจา มีจิตอาสา มีความอบอุ่นความปลอดภัยภายในชุมชน และมีกิจกรรมร่วมกัน

โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ สาขาลำปาง หมายถึง โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาในระดับเตรียมอนุบาลถึงระดับอนุบาล 3 สังกัดศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในปี 2557

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ฐานข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนชีวิตเด็กปฐมวัย
2. สามารถนำผลที่ได้กำหนดแนวทางและแผนในการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย และเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย